

159.923(082)
0-75

**Особливості
психічного розвитку
особистості
в умовах системних змін
у суспільстві**

Збірник наукових праць

сенсу життя здійснюється оцінка реально пройденого шляху, прогнозується майбутнє. Як зазначають В. А. Роменець, Е. Чудновський та інші, смисл – це фундаментальна засада, що є невід'ємною умовою усвідомлення повноти самореалізації особистості. Визначеність у смислах життя, допомагає людині знайти відповідь на питання для чого вона живе, надає відчуття ґрунтовності існування. Індивідуальні життєві смисли визначаються як система стійких поглядів і оцінок навколишньої дійсності та самого себе, що містять уявлення про щасливе існування. Це найбільш універсальний спосіб диференціації значущого та прагнення до нього через самореалізацію в різних видах діяльності.

Аналізуючи різноманітні підходи до проблеми слід зазначити, що в психологічній науці, незважаючи на достатні концептуальні передумови, не існує єдиної, цілісно-структурованої теорії смислу життя людини. Недоліками сучасних теорій є те, що вони розглядають проблему під певним кутом зору, не враховуючи інші значущі аспекти. Тому системні дослідження смислу життя людини є предметом подальшого наукового аналізу.

Список використаних джерел

1. Абульханова-Славская К. А. Стратегия жизни. – М.: Мысль, 1991. – 299 с.
2. Киричук О. В., Роменець В. А. основи психології. – К.: Либідь, 1996.-632с.
3. Леонтьев Д. А. Психология смысла. – М.: Наука, 1999. – 487 с.
4. Психологія і педагогіка життєтворчості / В. М. Доній, Л. В. Сохань, І. Г. Єрмаков. – К., 1996. – 792 с.
5. Сафин В. Ф. Психология самоопределения личности: Учеб. пособие. – Свердловск, 1986. – 142 с.
6. Франкл В. Человек в поисках смысла. – М.: Прогресс, 1990. – 368 с.

Ткаченко О. А.

СУЧАСНІ ПОГЛЯДИ ПРИРОДНИЧИХ НАУК НА ПРИРОДУ СВІДОМОСТІ

Планомірний рух до сучасних цивілізованих структур і станів, об'єктивно відповідних рівню та якості соціального розвитку нашого суспільства, що досягаються на основі використання соціальних законів, які осягаються в політичному, економічному та духовному житті, – основна мета сучасного суспільства. Підстави соціальних змін укладені в структурах свідомості та ціннісних орієнта-

ціях. В цей же час формування свідомості особи, її ціннісних орієнтацій відбувається в процесі соціалізації, яка здійснюється через засвоєння індивідом досвіду попередніх поколінь. Здійснюючись в певний часовий період, соціалізація особи призводить до засвоєння нею деякого узагальнення цього досвіду, тих його сторін, які входять в контекст актуалізованих наукових, соціальних, релігійних та політичних уявлень суспільства.

Провідною тенденцією в розвитку наукових уявлень про суть соціалізації є перехід від однорівневого уявлення про неї, що ніби стосується лише «соціальних поверхів» людини, тобто особистості, до багаторівневого підходу, при якому соціалізація охоплює також, і біологічний, і глибинний психічний рівні людини. Така постановка питання повертає вчених до необхідності чергового перегляду уявлень про природу глибинного рівня психіки, наявності в ньому індивідуального та колективного несвідомого, а також фізіологічного, фізичного, хімічного, духовного та космічного. У зв'язку з цим, метою цього дослідження було провести теоретичний аналіз сучасних наукових уявлень про природу психічного, як значущого контексту в розумінні процесу соціалізації (і його вплив на сучасні бачення особливостей процесу соціалізації).

Важливою характеристикою динаміки соціальної системи є послідовність її станів і подій, що регулярно повторюється; її ритмічна організація, що забезпечує стабільне відтворення та зміну даної соціальної системи. В період становлення системи частіше зустрічаються цикли маятникового типу.

Процес історичних змін, що повторюються, призводить не тільки до руйнування старих історичних структур, але й породжує кризу цінностей. Руйнування традиційних ціннісних норм загострює бажання знайти нові, – як в суспільній так і в індивідуальній свідомості.

Все пов'язане з людиною та суспільством має подвійну природу (раціональне – ірраціональне, патріархат – матріархат, екстраверсія – інтраверсія, тощо). Не становить винятку протистояння ідеального та матеріального.

Суперечка між матеріалістами та ідеалістами про первинність матерії або свідомості в природі психічного, має свої коріння в глибині століть. Спроба вирішити цей конфлікт дала людству безліч відкриттів, значення яких неможливо переоцінити. Проте, і в

наші часи ця проблема не втратила своєї актуальності, оскільки природа психічного, як і раніше, складає таємницю для науки.

Невизначеність природи предмету психології, безумовно, ускладнює процес його пізнання, розуміння основних категорій. Невипадково, навчання темам «Предмет психології» та «Становлення психології», студентам бачиться як найскладніший період збагнення цієї науки.

Після зняття «ідеологічних обмежень» з науки та методики її викладання, автори багатьох підручників, як правило, старанно уникають критики ідеалізму, і розкриваючи історію розвитку поглядів на психіку, прагнуть зберігати нейтральну позицію. При цьому, неможливість наукового розв'язання проблеми природи психічного, проектується на свідомість студентів, не приносячи їм «гносеологічного задоволення». Це, в свою чергу, підкреслює прагнення до завершеності, як на рівні наукового пізнання, так і на рівні індивідуальної свідомості.

Не дивлячись на прагнення вчених підкреслити право на існування ідеалістичних уявлень про природу психічного, сучасна наука є сферою пізнання, в основу якої покладено експеримент, що саме по собі, зміщує ваги у бік матеріалізму, раціоналізму. Звідси витікає, що тільки з позиції матеріалізму можливо обґрунтувати науковість, а таким чином, істинність знання. Не варто забувати і те, що поява психології як окремої науки була спровокована стрімким розвитком природознавства. Сьогодні проблеми природознавства особливо цікавлять психологів. Проте, з боку психології, актуальнішим стає не традиційний погляд на цю область науки, – через фізіологію людини, – а через фізику, теоретичну фізику та біофізику.

У своєму розвитку природознавство за останні три сторіччя досягло неймовірних успіхів. Технічними засобами послідовно досліджувались чотири фундаментальні взаємодії: гравітаційна (XVIII с.), електромагнітна (XIX с.) і, нарешті, ядерна – сильна та слабка (XX с.)

Слабка взаємодія панує над лептонами. В це семейство входять електрони, мюони, таулептони, а також, всі різновиди нейтрино. У сильній взаємодії беруть участь адрони, серед яких найбільш відомі нам – протон і нейтрон, та ще декілька сотень вже відомих фізикам елементарних частин. Електромагнітній силі підвладні всі електрично заряджені частини. Гравітації підкоряється все у світі.

Отже, існують чотири взаємодії, але лише одна з них, найслабша – гравітаційна, – є загальною і всюдисущою. Гравітація дуже слабка, щоб зберегти єдність каменя, молекули, атома та атомного ядра. Наймогутніша взаємодія – та, що заслужено називається сильною. Вона утримує разом протони і нейтрони, до речі, ця взаємодія, наприклад, між двома протонами в 10^{38} разів могутніше, ніж гравітаційна взаємодія між ними. У міру розвитку теоретичної фізики почалося об'єднання теорій цих взаємодій. Так виникла єдина теорія електромагнітних і слабких взаємодій – електрослабка взаємодія. За створення цієї теорії З. Вайнберг, А. Салам і П. Глешоу одержали Нобелівську премію.

Пізніше вдалося об'єднати теорію електрослабкої та сильної взаємодій в так зване «велике об'єднання», і, нарешті, з'явилися ідеї побудови Єдиної Теорії Поля (ЄТП), – як супероб'єднання всіх чотирьох взаємодій. *Поле – особлива форма матерії, яка зв'язує частки речовини в єдині системи, що передає з кінцевою швидкістю дії одних часток на інші* [23; 22]. Біля витоків ідеї побудови ЄТП стояв А. Ейнштейн. Останні 35 років свого життя він намагався відкрити формулу, загальну для всього існуючого світу, а решта наукових істин мали б витікати з неї. Ейнштейн вважав, що існує якийсь загальне поле, що включає в себе всі відомі фізичні поля.

Свого часу Макс Планк писав: «... Створення єдиної і незмінної картини світу, – мета, до якої прагне природознавство».

Доказ існування ЄТП мав би переконати, що принципові заснови Всесвіту спираються на єдині закони, і будь-які взаємодії, як окремий випадок, витікають із загальної взаємодії; що між всіма рівнями буття немає принципової різниці, просто речовинний світ, – це світ низькочастотних вібрацій, а тонкоматеріальний – високочастотних.

В 90-х роках ХХ сторіччя була відкрита нова, п'ята фундаментальна взаємодія, – інформаційна. Її проявом виявилися торсіонні поля, що виступають носієм інформації в Тонкому Світі. З відкриттям п'ятої взаємодії вдалося створити ЄТП, яка переросла в теорію фізичного вакууму. Автору даної теорії, російському вченому, нині академіку РАЕН, Генадію Івановичу Шипову, вдалося завершити величезну працю плеяди видатних учених – М. Планка, Н. И. Лобачевського, Би. Рімана, В. Кліффорда, А. Енштейна, Н. Бора, В. Гейзенберга, Д. Д. Іваненко, П. Дірака, Э. Шрейдінгера, Э Картана та ін. Їм була створена система рівнянь, які аналітично точно описують ва-

куум як середовище, і складають основу для достатньо повного розуміння навколишнього світу. Змістовною базою нової парадигми стали принцип загальної відносності Шипова, геометрія Рімана – Картана – Шипова і фізичний вакуум.

Академік РАЕН, директор Міжнародного інституту теоретичної і прикладної фізики РАЕН, Анатолій Євгенійович Акимов констатує: «Для нас зараз фізичний вакуум – це те, що залишається в просторі, коли з нього видаляють все повітря та всі до останньої, елементарні частки. В результаті виходить не пустота, але своєрідна матерія – Прародитель всього у Всесвіті, народжуючий елементарні частки, з яких потім формуються атоми і молекули» [5; 24].

Оскільки в поняття вакууму вкладається середовище, що знаходиться між частками, то вакуум займає весь міжчастковий простір; отже, це середовище можна визначити як бесчасткову форму матерії, щільність якої змінюється відповідно діючим на вакуум силам. В даний час фізичний вакуум розглядають як матеріальне середовище, що ізотропно (рівномірно) заповнює весь простір (і вільний простір і речовину), має квантову структуру, неспостережну в незбудженому стані [5; 4]. Фізичні властивості цього середовища такі, що воно внутрішньо самокомпенсоване. Сума позитивних зарядів компенсується сумою негативних. По Діраку, фізичний вакуум як матеріальне середовище, складається з елементів часток і античастинок, – електронно-позитронних пар; а оскільки обидві частки володіють спіном, даний елемент є парою вкладених одну в одну часток з протилежно спрямованими спінами. Ліве обертання компенсує праве обертання, маса спокою її елементів дорівнює нулю. Дане середовище нейтральне у відношенні до світу фізичної матерії і тому для нас, практично не спостережна. Проте, збудження фізичного вакууму можливе різними зовнішніми джерелами (зарядом, масою, спіном).

Дія заряду буде виражена в зарядній поляризації фізичного вакууму, і цей його стан проявиться як електромагнітне поле. На це вказував у своїх роботах академік АН СРСР Я. Б. Зельдовіч.

Збудження фізичного вакууму масою виражатиметься в симетричних коливаннях елементів фітонов уздовж осі на центр об'єкту збудження. Такий стан вакууму характеризується як спінова продольна поляризація, та інтерпретується як гравітаційне поле. Така думка була запропонована ще А. Д. Сахаровим. Він вважав,

що гравітація взагалі не є окремою діючою силою, а виникає завдяки змінам квантово-флуктуаційної енергії вакууму, за наявності будь-якої матерії. Академік вважав, що присутність матерії в морі часток з абсолютно нульовою енергією, викликає появу незбалансованих сил, що рухають матерію, які і називають гравітацією [17].

Іншими словами, гравітація, властива будь-яким масам, також і масі вакууму. На підставі цього постулату, сила взаємодії тіла з будь-якою часткою вакууму визначатиметься законом всесвітнього тяжіння. Тобто, тіла притягають до себе вакуум подібно тому, як Земля притягає тіла, що знаходяться на ній. Тому, при русі будь-якого тіла, разом з ним рухатиметься (захоплюватися) і оточуючий його вакуум. Досліди Фізо і Майкельсона показали, що в природі немає абсолютно нерухомого вакууму. Вакуум, володіючи масою, завжди захоплюється тим тілом, гравітаційні сили якого переважають. Проте, вакуум не просто захоплюється рухомим тілом, але й певною мірою, виконує роль управителя будь-якого руху. Вакуум і контрольований ним об'єкт є замкнутою системою.

Третім джерелом збудження вакууму разом із зарядом і масою, є класичний спіні. Спін (від англ. Spin – вертїтисся, обертатисся) – власний момент кількості руху елементарної частки, що має квантову природу і не пов'язаний з переміщенням частки як цілого [21; 713]. Концепція спіну була введена у фізику в 1925 році американськими вченими Дж. Уленбеком і З. Гаудсмітом, які припустили, що електрон можна розглядати як дзигу, що обертається, тому однією з найважливіших характеристик елементарної частки, крім маси та заряду, повинен стати спін. При збудженні вакууму, спіни фітонов, які співпадають з орієнтацією спіну джерела, зберігають свою орієнтацію. Спіни фітонов, які протилежні спіну джерела, під дією цього джерела підлягають інверсії (перевертанню). В результаті фізичний вакуум переходить в стан поперечної поляризації спіну, – в поле спіну. Таке поле ще називають торсіонним полем.

Вперше слово «торсіонний» (від англ. «Torsion» – обертати) було використане французьким математиком Елі Картаном в роботі, опублікованій в доповідях Французької академії наук в 1913 році. Там він стверджував, що в природі повинні існувати поля, що породжуються обертанням («Torsion field» – торсіонні поля).

Відповідно викладеного, можна вважати, що єдине середовище – фізичний вакуум – може знаходитись в різних поляризаційних станах, – EGS-станах. При цьому, фізичний вакуум у фазовому

стані, відповідному електромагнітному полю, звичайно розглядається як надтекуча рідина. У фазовому стані поляризації спіну фізичний вакуум поводить як тверде тіло.

Вказані міркування примиряють дві взаємовиключні точки зору, – точку зору кінця XIX століття та початку XX століття, – коли ефір розглядали як тверде тіло, а уявлення сучасної фізики про фізичний вакуум, як про надтікучу рідину. Правильними є обидві точки зору, але кожна – для свого фазового стану [5; 13].

В результаті знайомства з теорією фізичного вакууму, стає зрозуміло, що сучасна природа не потребує «об'єднань». У природі існують тільки фізичний вакуум та його поляризаційні стани, а «об'єднання» лише відображають ступінь нашого розуміння взаємозв'язку полів [7; 32].

Слід зазначити ще один надзвичайно важливий факт, який торкається фізичного вакууму як джерела енергії.

Традиційна точка зору зводилася до ствердження, що, оскільки фізичний вакуум є системою з мінімальною енергією, то ніякої енергії з такої системи отримати не можна. При цьому не враховувалося, що фізичний вакуум – це динамічна система, яка володіє інтенсивними флуктуаціями, які і здатні бути джерелом енергії. Можливість ефективної взаємодії об'єктів, що спінірують (обертуються), з фізичним вакуумом дозволяє з нових позицій розглянути можливість створення торсіонних джерел енергії.

Торсіонні поля володіють унікальними властивостями і можуть породжуватися не тільки спінами. Як показав нобелівський лауреат Л. Бріджмен, ці поля за певних умов можуть генеруватися самостійно. Відомо, наприклад: якщо є заряд – є й електромагнітне поле, немає заряду – електромагнітного поля не може бути. Тобто, якщо немає джерела збудження, то не існує й причини для його виникнення. Але виявляється, що торсіонні поля, на відміну від електромагнітних, можуть з'являтися не тільки від якого-небудь джерела, що володіє спіном або обертанням, але й коли змінюється структура фізичного вакууму.

Якщо ми в лінійно розшаровану структуру фізичного вакууму додаємо якесь криволінійне тіло, то фізичний вакуум реагує на це, створюючи біля тіла певну структуру спіну, яка проявиться як торсіонне поле. Наприклад, коли людина говорить, виникають ущільнення повітря, що створюють неоднорідність, і у результаті цього в об'ємі, де існує звукова хвиля, з'являються торсіонні поля. Іншими

словами, будь-яка споруда, побудована на Землі; будь-яка лінія, проведена на папері; написане слово або навіть, буква – не говорячи вже про книгу, – порушують однорідність простору фізичного вакууму, який реагує на це створенням торсіонного поля (ефект форми). Ймовірно, першими торсіонними генераторами, що використовували ефект форми, були піраміди, – культові споруди в Єгипті та інших країнах; а також, шпилі та куполи храмів [3; 60].

Найважливіші властивості торсіонних полів наступні.

Торсіонне поле утворюється навколо об'єкту, що обертається, і є сукупністю мікровихорів простору. Оскільки речовина складається з атомів і молекул, а атоми і молекули мають власний спін – момент обертання, – речовина завжди має торсіонне поле. Масивне тіло, що обертається, теж має торсіонне поле. Існують статичне і хвильове торсіонні поля. По відношенню до торсіонних хвиль фізичний вакуум поводить як голографічне середовище. Торсіонні поля можуть виникати за рахунок особливої геометрії простору.

- На відміну від електромагнетизму, де однойменні заряди відштовхуються, а різнойменні – притягуються, торсіонні заряди одного знаку (напрямку обертання) – притягуються. Нагадаємо, що в езотериці «подібне притягується подібним». Середовище розповсюдження торсіонних зарядів – фізичний вакуум, який поводить як абсолютно тверде тіло по відношенню до торсіонних хвиль.

- Оскільки торсіонні поля породжуються класичним спіном, то в результаті дії торсіонного поля на об'єкт у нього змінюється тільки його стан спіну.

- Швидкість розповсюдження торсіонних хвиль не менше 10^9 С, где С – швидкість світла в порожнечі, $C = 300\ 000$ км/с, тобто практично миттєво з будь-якої точки Всесвіту в будь-яку [7; 33].

- Торсіонні поля проходять через будь-які природні середовища без втрат енергії. Висока проникаюча здатність торсіонних хвиль пояснюється тим, що квантами торсіонного поля (тордіонамі) є низькоенергетичні реліктові нейтрино.

- Торсіонні хвилі є обов'язковим компонентом електромагнітного поля. Тому радіотехнічні та електронні прилади служать джерелами торсіонних полів, причому праве торсіонне поле покращує самопочуття людей, а ліве – погіршує. Сумно відомі гепатогенні зони також є фоновими торсіонними випромінюваннями [2; 22].

- Торсіонні поля володіють пам'яттю. Будь-яке джерело торсіонного поля поляризує вакуум. В результаті, спіни елементів фізи-

чного вакууму орієнтуються по торсіонному полю цього джерела, повторюючи його структуру. Фізичний 10^{38} джерела зберігає структуру спіну дуже довго. Невидима простим оком просторова структура спіну називається в ужитку «фантомом». Оскільки власним торсіонним полем володіють всі тіла живої природи, то фантоми утворюються і людьми, і предметами. З означених позицій одвічне питання: – чи реальний невидимий світ?, – має однозначну відповідь: так, реальний. Реальний в тій самій мірі, в якій, наприклад, реальне матеріальне магнітне поле [1; 11].

Люди впродовж життя відображають себе в своїх фантомах. Це дозволяє вибраним «бачити» минуле. Вже зараз ведуться дослідження по створенню приладів для візуалізації торсіонних полів. Макети пройшли попередні випробування (Тамож).

У газеті «Соціалістична індустрія» (19 жовтня, 1989 рік) в інтерв'ю пр. А. Чернетського під назвою: «Енергія порожнечі», сказано наступне: «Якщо створити уявний образ в будь-якому місці, наприклад, у кутку кімнати, то прилад зафіксує «оболонки» (ауру) цього фантома, якщо ж в думках розмити цей образ, то «оболонки» зникнуть – прилад нічого показувати не буде».

При дії зовнішнього торсіонного поля на речовину також відбувається поляризація спіну речовини, яка зберігається досить довго після зняття зовнішнього торсіонного поля. Наявність такого ефекту – ефекту торсіонної пам'яті – дозволяє записувати торсіонне поле на будь-яку речовину, наприклад, воду, віск, рис і т. д. Ясновидиця Ванга саме зі шматочка цукру зчитувала інформацію про відвідувача.

▪ Торсіонне поле має властивості інформаційного характеру – воно не передає енергію, – тільки інформацію. Позитивна інформація (слова, думки, дії і т. д.) закручує торсіонні поля в одному напрямі, негативна – в зворотньому. Частота обертання торсіонних вихорів міняється залежно від інформації. Торсіонні поля можуть ускладнюватися і ставати багатопаровими.

▪ Торсіонні поля – це основа Інформаційного поля Всесвіту.

▪ Зміни в торсіонних полях супроводжуються зміною характеристик і виділенням енергії.

▪ Людина може безпосередньо сприймати і перетворювати торсіонні поля. Думка має торсіонну природу. Як вважає Р. Шпильок: «Думка – це польові самоорганізуючі утворення. Це згустки в торсіонному полі, що самі себе утримують. Ми відчуваємо їх як образи та ідеї» [8].

▪ Для торсіонних полів немає обмежень в часі. Торсіонні сигнали від об'єкту можуть сприйматися з минулого, нашого часу та майбутнього об'єктів.

▪ Торсіонні поля є основою Всесвіту. У вакуумі спостерігаються явища самозародження речовини. Вживання терміну «самозародження» вказує на наявність процесів, які фізика поки пояснити не в змозі. Особливістю вакууму є те, що в ньому «нізвідки» виникають електрони і позитрони – віртуальні електрон-позитронні пари. Віртуальні, – оскільки вони існують дуже короткий проміжок часу, потім зникають в тій же точці середовища, в якій виникли. Такі флуктуаційні процеси у вакуумі і служать одним з підтверджень того, що первородне середовище існує: воно породжує матерію. Примітно, що ще у Ведах, датованих 4000- 2000 р. р. до н. е., затверджувалося існування якоїсь первинної праматерії, з якої народжується ВСЕ і в яку ВСЕ повертається.

Згідно Дж. Уїллера, планківська плотність енергії фізичного вакууму складає 10^{95} г/см³, тоді як плотність енергії ядерної речовини рівна 10^{14} г/см³. Відомі також, інші оцінки енергії вакуумних флуктуацій, але всі вони істотно більші за оцінку Дж. Уїллера [7; 34]. Отже, можна зробити наступні багатообіцяючі висновки:

- енергія вакуумних флуктуацій значно більша порівняно з будь-яким іншим видом енергії;
- через торсіонні збудження можливо вивільнити енергію вакуумних флуктуацій.

Російські вчені вважають, що у фізичному вакуумі «заховані» прихована матерія і прихована енергія, що дорівнюють мало не половині тих, які реалізовані у вигляді Всесвіту [22; 7].

Згідно поглядам, які викладені, свідомість слід розуміти як вищу форму розвитку інформації – інформацію, що здатна створювати; причому зв'язок «інформація-свідомість» розуміється таким же самим фундаментальним проявом Всесвіту, як «енергія-матерія» [11; 18].

Слово «інформація» було відоме ще за часів Арістотеля, але тільки в кінці нашого тисячоліття стало зрозуміло, що корінь цього слова – «форма» – зовсім не випадкове. Тільки через 2500 років поняття форми стало включати не тільки геометричний, зовнішній зміст, але і внутрішній устрій. Інформація нині розуміється як узагальнена ідеальна форма буття.

При розгляді природи свідомості через специфічні прояви торсіонних полів – матеріальних об'єктів – стає очевидним, що свідо-

мість сама по собі є матеріальним об'єктом. З фізичної точки зору, свідомість є особливою формою польової (торсіонної) матерії [6; 72].

Свідомість і матерія на рівні торсіонних полів виявилися суттєво, що нерозривна. З цих позицій стало очевидним, що свідомість виступає як посередник, об'єднуючий, з одного боку, всі поля, весь матеріальний світ, а з іншого боку – всі рівні Тонкого Світу. Таким чином, виказана ще Піфагором ідея монади як своєрідного «мікрокентавра» свідомості та матерії, тобто ідея нерозривності свідомості і матерії, знайшла своє наукове підтвердження лише через два тисячоліття.

Проблемою свідомості на сучасному рівні займаються дуже багато вчених. Фізична реальність свідомості вже ні у кого не викликає сумніву. Вчені йдуть далі, вони намагаються зрозуміти, як інформація поступає в мозок, що відбувається при цьому в мозку і в людському організмі; як проявляє себе наша свідомість. В свій час В. В. Налімов обґрунтував дві форми надходження інформації в мозок, означені рефлективним і континуальним мисленням.

У першому випадку людина одержує інформацію слонами, думає словами, а іноді перетворює їх в образи. Такий спосіб передачі інформації (вербальний) відзначається малою інформаційною місткістю, вимагає активної участі мозкових структур по розшифровці, переробці, доповненню прийнятої інформації. Цей тип мислення не може існувати без мови. Незнання мови робить одержану інформацію даремною для створення образу.

При континуальній свідомості мислення здійснюється не словами, а образами. Таке образне мислення характеризується великим надходженням інформації в мозок в одиницю часу, в порівнянні з вербальним мисленням [14; 8].

Образним мисленням користуються і люди, і тварини. Але для людини основним стало вербальне, логічне (висловлене) мислення, яке дозволяє розвиватися абстрактному мисленню і дає деяку перевагу в спілкуванні. Як стверджує Ю. А. Фомін, при вербальних взаємостосунках ми можемо сприймати 500 біт інформації в секунду (літера алфавіту дорівнює 5 біт в секунду), а мозок сприймає 4 мільярди біт в секунду.

Якими ж каналами інформація надходить в мозок? За результатами численних експериментів і наукових досліджень, цікавих висновків дійшов у своїй роботі А. У. Бобров [10; 58]. Він, як і багато інших, наголошує, що в основі механізму свідомості лежать

польові інформаційні взаємодії. Це надає підстави для наступних тверджень:

– сучасними науковими методами в корі головного мозку не знайдені центри мислення і пам'яті, а також специфічні структурні утворення, що регулюють ці функції;

– механізм реалізації мислення і пам'яті, за його твердженням, невідомий;

– мислення і довготривала пам'ять не можуть бути реалізовані шляхом розповсюдження нервових імпульсів по нейронних мережах головного мозку, оскільки швидкість переміщення потенціалу дії уздовж нервового волокна і час синаптичної передачі не забезпечують реально існуючу швидкодію механізмів мислення і пам'яті. Така швидкодія при перенесенні, запам'ятовуванні та витягненні з пам'яті нічим не обмежених обсягів інформації може здійснюватися тільки на рівні поля;

– біологічні системи мають матеріальну основу для реалізації механізму свідомості на польовому рівні. Витікаюче від них випромінювання несе складну інформацію і має, як вважає А. У. Бобров, торсіонну природу. Дійсно, діяльність людини в значній мірі залежить від стану спіну молекул, що входять до складу будь-якої клітини. Кожна клітина створює своє торсіонне поле і залежна від дії зовнішнього торсіонного поля. І якщо клітина є клітиною мозку з особливо тонкою організацією – нейрон, то природньо припустити, що торсіонні поля будуть індуктувати деякі образи свідомості. Сукупність торсіонних полів всіх молекул нейрона утворює торсіонне поле нервової клітини, що несе інформацію про її стан – збудженому або спокійному. В свою чергу, торсіонне поле нейрона є частиною торсіонного поля кори головного мозку, що несе інформацію про ідеї (образи). Отже, при дії зовнішніх торсіонних полів в клітинах мозку формуються структури спінів, які можуть викликати в свідомості відповідні образи і відчуття [там же].

Свідомість створює мислеформи – деякі стійкі польові утворення, що несуть певну інформацію [22; 7]. А. П. Дубров йде в своїх висновках дещо далі: «Свідомість здатна не тільки створювати мислеформи, але і об'єктивізувати їх за своїм бажанням з віртуальних часток. З цього виходить, що сама думка, яка виникла у людини, є універсальною енерго-польовою субстанцією, здатною трансформуватися в будь-які види матерії і взаємодіяти з віртуальними частками фізичного вакууму» [12; 18].

Все частіше вчені (серед яких лауреат Нобелівської премії антрополог проф. Р. Екис, академік А. Е. Акимов, професор В. К. Бороздін) розглядають мозок як біологічний комп'ютер або, як його ще називають, «біокомп'ютер свідомості – БКС». На їх думку БКС включає не тільки власний мозок, але й структурований у вигляді торсіонної обчислювальної машини фізичний вакуум в просторі біля мозку. Э. К. Бороздін, зокрема, вважає, що інформація міститься у всіх частинах фізичного тіла, в тонкоматеріальних і духовних тілах людини та інших живих істот. Мозок є пристроєм, що забезпечує вибір потрібної інформації та її обробку до стану, який може бути усвідомлено, або сприйнято на рівні підсвідомості, або свідомості [11].

Акумуляція психологією уявлень сучасних природничих наук дозволяють не вбачати протиріччя в релігійному та науковому тлумаченні духовності. В першому випадку, духовність – це стан душі людини, який визначається ступенем стягнення нею Святого Духу, що є вищим психологічним абсолютом [17]; в другому, – це моральність (А. К. Уледов), освіченість (В. В. Гречаний), тип цінностей (В. Г. Федотова), сукупність конкретних потреб (І. В. Симонов), причетність людини до світу (Н. О. Кордунова, А. С. Денисюк), вищий рівень самосвідомості (М. Б. Євтух, Т. Д. Тхоржевська). Л. М. Собчик розглядає духовну сферу людського буття як вінець творіння [18].

Надання духовному належного місця серед першопричин в функціонуванні свідомості ставить питання про феноменологію духу з погляду сходинок його розкриття в емпіричному житті людини, тобто про форми духовного життя на різних етапах онтогенезу. Проблемним стає питання про взаємозв'язок, взаємообумовленість, взаємоспрямованість процесів духовного розкриття (або становлення) та соціалізації особистості.

В працях сучасних психологів [9;13;15;18], які займаються проблемами духовності та її розвитку, все частіше висловлюється думка про те, що остання не народжується з емпіричного розвитку, а тільки опосередковується ним. Порівнююча рефлексія, яка забезпечує суб'єкту можливість упізнання себе в наявному данному світі (1-3 роки), дозволяє звільнитися від деяких форм спільності з дорослим (3-6 років); персоналізація, в ході якої різні структури суб'єктності перетворюються в зміст уявлень про себе, самовідмежування, усвідомлення образу «я» (6-7 – 18 років) – розглядаються

як передумова розвитку духовності особистості. (Цей період життя людини, доречі, співпадає з етапом первинної соціалізації особистості, який психологи традиційно вважають більш важливим в становленні особистості). Про можливість духовного саморозвитку можна говорити тільки на етапі індивідуалізації (20-40 років), який пов'язаний із важкими пошуками свого укорінення в світі, з формуванням світогляду, встановленням життєвого плану та його реалізацією; та на завершальному етапі розвитку духовності – універсалізації (від 45 до 65 та більше років), на якому особистість набуває цілісності, об'ємності, глибини та суверенності. (Період вторинної соціалізації).

Розвиток людини як соціальної істоти, становлення її як особистості (соціалізація в широкому розумінні) повинен мати спільний вектор спрямованості із становленням її духовності – «вищого рівня самосвідомості людини та емоційно диференційованого ставлення до явищ оточуючого життя» [18].

Таким чином, викладена вище природнича теорія, будучи визнаною, дала б можливість: описувати з погляду науки багато явищ, що нині розглядаються як чудо або феноменологія; зняти одвічне питання філософії про первинність свідомості або матерії; пояснити історико-діалектичний зв'язок матеріалізму та ідеалізму; і, якщо не розкрити природу психічного, то, в усякому разі, вийти на новий рубіж його розуміння. Це, в свою чергу повинно вплинути на формування нових поглядів на генезис психіки людини, в тому числі і на соціалізацію. В такому випадку, стає очевидним, що ми стоїмо на порозі відкриття нових горизонтів як для методології, теорії психології, так і для методики викладання психології.

Список використаних джерел

1. Акимов А. Е. Торсионные поля Тонкого Мира // Терминатор. – 1996. – № 1-2. – С. 10-13.
2. Акимов А. Е. Пятое фундаментальное взаимодействие // Терминатор. – 1994. – № 2-3. – С. 21-23.
3. Акимов А. Е. Эвристическое обсуждение проблемы поиска новых дальностей. EGS-концепции // Сознание и физический мир. – Вып. 1. – М.: Агентство «Яхтсмен», 1995. – С. 36-84.
4. Акимов А. Е., Бинги В. Н. Компьютеры, мозг и Вселенная как физическая проблема // Сознание и физический мир. – Вып. 1. – М.: Агентство «Яхтсмен», 1995. – С.127-136.

5. Акимов А. Е., Тарасенко В. Я. Модели поляризаационных состояний физического вакуума и торсионные поля. EDS-концепции. – М.: МНТЦ ВЕНТ, препринт № 7, 1991. – 31с.
6. Акимов А. Е., Шипов Г. И. Сознание, физика торсионных полей и торсионные технологии // Сознание и физическая реальность. – 1996. – Т. 1. – № 1-2. – С. 66-72.
7. Акимов А. Е., Шипов Г. И. Торсионные поля и их экспериментальные проявления // Сознание и физическая реальность. – 1996. – Т. 1. – № 3. – С. 28-43.
8. Акимов А. Е., Шипов Г. И., Екипибаров В. А., Гаряев П. П. Вскоре пройдут испытания летающей тарелки // Газета «Чистый мир». – 1996. – № 4.
9. Бех І. Як виховувати духовні цінності // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2004. – № 1.
10. Бобров А. В. Полевая концепция механизма сознания // Сознание и физическая реальность. 1999.- Т. 4. _ № 3. – С. 47-59.
11. Бороздин Э. К. К вопросу о сущности сознания // Сознание и физическая реальность. – 1999. – Т. 4. – № 2. – С. 16-21.
12. Дубров А. П. Биогравитация, биовакуум, биополе и резонансно-полевой тип взаимодействия как фундаментальные основы парапсихологических явлений // Парапсихология и психофизика. – 1993. – № 2. – С. 15-23.
13. Зеньковский В. В. Проблемы воспитания в свете христианской антропологии. М., 1993.
14. Каструбин Э. М. Трансовые состояния и «поле смысла». – М.: «КСП», 1995, – 288с.
15. Начала христианской психологии: Учеб. пособие для вузов / Б. С. Братусь, В. Л. Воейков, С. Л. Воробьев и др. – М.: Наука, 1995.
16. Савченко Ш. Духовність і зміст шкільної освіти // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2004. – № 1.
17. Сахаров А. Д. Вакуумные квантовые флуктуации в искривленном пространстве и теория гравитации. – Доклады АН СССР, Т.177. – № 1. – 1967. – С. 70-71.
18. Собчик Л. Н. Введение в психологию индивидуальности. – М., 2001.
19. Схиигумен Савва. Опыт построения истинного мирозерцания. – Полтава: Полтавская епархия, 2001.
20. Тихоплав В. Ю., Тихоплав Т. С. Физика веры. – СПб.: ИД «ВЕСЬ», 2003. – 256с.
21. Физический энциклопедический словарь. – М.: Сов. Энциклоп., 1984. – 944 с.
22. Швее Г. И. Холистическая научно-изотерическая картина мироздания // Сознание и физическая реальность. – 1998. – Т. 3. – № 5. – С. 3-14
23. Яворский Б. М. Детлаф А. А. Справочник по физике. – 2-е изд., перераб. – М.: Наука, 1985. – 512с.